

***La nit del caçador* - Davis Grubb**

Si preguntem per *La nit del caçador* a una mostra de ciutadans formats, ens respondran que és la pel·lícula que va dirigir Charles Laughton el 1955, i els serà impossible separar el personatge del predicador de la memorable actuació de Robert Mitchum. Gràcies a Viena Edicions, hem descobert que la pel·lícula està inspirada en una bona novel·la de Davis Grubb (Virgínia, 1919 – Nova York, 1980).

Els dos germans perseguits per un psicòpata en un llogaret del sud durant els anys de la Depressió ens duen a la memòria una determinada escena de *Matar un rossinyol*, de Harper Lee, mentre que la llarga fugida en barca pel riu Ohio ens recorda el viatge que emprenen Huckleberry Finn i l'esclau Jim pel Mississipí (“Quan dos homes estan sols en una barca en un riu, és pràcticament impossible que no s’entenguin, encara que no diguin ni una paraula”, escriu Grubb). Finalment, quan són admesos per una anciana bondadosa en el seu hospici particular, el referent són els orfes de Charles Dickens.

Si ens decantem cap a la literatura infantil, podem entendre que *La nit del caçador* comença com una versió de Hansel i Gretel, que acaben reunint-se amb altres Nens Perduts però no pas a l’Illa de Mai Més, sinó en una casa de camp, on són assetjats per un Llop Ferotge que és alhora Barba Blava -amb un epíleg que actualitza la figura de la Caputxeta. Totes aquestes reminiscències no signifiquen que Davis Grubb fos un partidari de la intertextualitat extrema, sinó que el seu llibre ens afecta perquè parla dels temes que poblen el nostre imaginari: nens desvalguts, homes malèvols, pares esborrats, mares fràgils o eficaces.

La història comença quan un home roba violentament una gran suma de diners i fa jurar al seu fill que els guardarà sense revelar-ho a ningú fins que ell i la seva germana petita se’n puguin servir. Poc després, la policia el deté i la justícia el penja. Abans, però, comparteix cel·la amb un fals predicador, que quan surt de la presó engalipa la vídua i utilitza les seves argúcies per esbrinar l’amagatall dels diners.

Hem parlat de referents literaris, però la història permet altres aproximacions. Fixem-nos en el gènere dels personatges, per exemple. Seductor i trampós, el predicador enganya la vídua, la filla i la veïna, però no aconsegueix convèncer el fill, ni el veí, ni el vell pescador. A l’última part, però, qui imparteix justícia és una dona homèrica, la senyora Cooper, la mare que tots els orfes voldrien tenir.

No es pot excloure que l'eix sobre el qual gira el llibre sigui la religió. El personatge més infame se serveix del respecte que suscita la seva professió de predicador, mentre que l'heroïna que posa fi a les seves maldats és una creient de pedra picada que si descobreix l'engany és perquè coneix bé les Escriptures. Tant el llibre de Grubb com la pel·lícula de Laughton mostren com el mateix text sagrat es pot entendre de maneres oposades. A la nit, quan la senyora Cooper treu la Bíblia per llegir-ne un fragment, un dels nens se n'aparta perquè reconeix el llibre que sempre tenia a les mans el sinistre predicador. Poc després, quan el predicador assetja la casa cantant un himne religiós a plens pulmons, la senyora Cooper se li afegeix amb tant o més entusiasme, però amb una escopeta a les mans. Dues persones enfrontades cantant una mateixa cançó: ¿hi ha cap manera de representar millor les diferents maneres d'entendre un missatge? I encara hi podríem afegir la veïna, que passa de creure a ulls clucs tot el que diu el predicador a inflamar-se d'ira religiosa quan al final del llibre vol passar per damunt de la justícia humana: heus aquí el fanatisme –intrínsecament desinformat-, que s'inclina cap on bufa el vent.

El llibre també es pot entendre com una reflexió sobre la sexualitat. No és casual que fos escrit i filmat a la dècada més freudiana de Hollywood, quan les repressions i els traumes van ser el rerefons de pel·lícules com *A Streetcar named Desire* o *Suddenly Last Summer*. Davant una escena on un altre home sentiria desig, el predicador treu una navalla que no cal ser psicoanalista per interpretar de manera simbòlica. La repressió del predicador fa malbé la vídua, que havia gaudit de la sexualitat desacomplexada del primer marit. Un centenar de pàgines més tard, però, trobem una figura oposada, l'adolescent dissoluta, d'intel·ligència sexual nul·la, que és enredada pels galifardeus del poble. Novament el personatge més compassiu és la senyora Cooper, que comprèn totes les debilitats humanes i mira de posar-hi remei. D'ella diu el llibre que és “un arbre ferm amb branques per a molts ocells”.

Quan no fa gaires pàgines que estem llegint el llibre, un dels personatges exclama: “És una història tan trista que en podrien fer una pel·lícula”. I, efectivament, la versió filmica de Charles Laughton es va estrenar tan sols dos anys després que es publicués la novel·la. El guió segueix amb fidelitat el llibre, que és molt visual. Les escenes més memorables del film ja es troben descrites en a la novel·la –en particular la lluna, la llum i la boira-, només que en alguns plans el guió treu més profit de la pantalla, com en l'assassinat de la vídua -homenatge al cinema expressionista alemany-, o en la persecució dels nens en el soterrani, que es pot entendre com una citació del

Frankenstein de James Whale. El llibre conté moments d'introspecció que el film escamoteja, a l'igual com unes quantes descripcions difícils de traslladar a la pantalla, com ara l'oració nocturna del predicador narrada per la vídua: "Sentia moure's en la foscor els llavis d'ell amb un so petit i ràpid com potetes de ratolí". El predicador del llibre és més esquifit que Robert Mitchum, però a hores d'ara resulta tan difícil desvincular-los un de l'altre com imaginar-se aquesta història en colors.

La pel·lícula no va tenir èxit comercial. Vull pensar que es va avançar al seu temps. Al capdavall, tant la novel·la com el llibre han envellit bé. Hem hagut d'esperar més de mig segle per llegir-la en català, però la traducció val la pena, tant en la prosa lírica del narrador com en els passatges més col·loquials que protagonitza l'oncle Birdie, on Marta Pera Cucurell se serveix d'una llengua genuïna i convincent.

El punt de vista del llibre és gairebé sempre el del fill gran, expressat en estil indirecte, tot i que al final tomba cap al flux de consciència. També hi trobem el punt de vista de la vídua, de la veïna, de la nena, però mai el del predicador, que es manté lluny de nosaltres, funest i incompreensible. Sigui com sigui, la clau del llibre és que el lector assumeix la perspectiva d'un nen petit que no es pot permetre el luxe de la irresponsabilitat. No acaba d'entendre el delictes que va cometre el seu pare, ni la culpa, ni el càstig que va rebre, igual com no acaba de saber fins a quin punt val la pena guardar el secret que li va ser confiat. Al final del llibre, la senyora Cooper escenifica la nova etapa regalant-li un rellotge. Fora de l'abast del predicador, el nen podrà controlar el seu temps.

La nit del caçador, la primera novel·la de Davis Grubb, va quedar finalista del National Book Award i li va obrir les portes de Hollywood: va escriure guions, i altres novel·les seves -*Fool's Parade*, *The Cheyenne Social Club*- van ser dutes a la pantalla. Com Capote, com Faulkner, com Harper Lee, aquest escriptor va literaturitzar la seva infantesa al Sud per fer-se un nom en el Nord.